

HELSETILSYNET

tilsyn med sosial og helse

UFD		
03 JUNI 2004		
Postnr	Postkode	Afsendekode
200402366	17	511

Utdannings- og forskningsdepartementet
Postboks 8119 Dep.

0032 OSLO

DERES REF: / YOUR REF:
200402366-IWAVÅR REF: / OUR REF:
2003/316 I BJA/-DATO: / DATE:
1. juni 2004

Revisjon av rammeplan for sykepleierutdanningen - høringsvar

./ Det vises til Utdannings- og forskningsdepartementets høringsbrev av 23. april 2004 vedrørende revisjon av rammeplan for sykepleierutdanningen. Videre vises det til Helsetilsynets tidligere høringsvar til Universitets- og høyskolerådets forslag til revisjon av rammeplaner for helsefagutdanninger av 30. mai 2003, som følger vedlagt.

Statens helsetilsyn har følgende merknader til høringsforslaget:

Generelt:

Helsetilsynet finner at rammeplaner er et sentralt virkemiddel for å oppnå en nasjonal standard på yrkesutøverne og et styringsverktøy for å kunne møte fremtidige utfordringer helse- og sosialtjenesten. Rammeplaner vurderes videre å være et viktig virkemiddel for å sikre nødvendig kvalitet ved resultatbasert finansiering av høyskolene.

Helsetilsynet legger til grunn at sykepleierutdanningen skal gi studentene handlingskompetanse til å utøve forsvarlig sykepleie innen et bredt spekter av funksjonsområder innen helsetjenesten. Det vises i den sammenheng til rammeplanens pkt. 8 om Formål og mål, hvor det bl.a. heter:

Studenten skal etter endt utdanning ha utviklet handlingskompetanse til å utøve faglig forsvarlig sykepleie overfor mennesker i alle aldersgrupper som er utsatt for sykdom og skade, akutt og kronisk syke, funksjonshemmede, rehabiliteringstrengende og mennesker som er i siste fase av livet

Helsetilsynet anser at praksisstudier er en forutsetning for at studentene i løpet av studietiden skal kunne tilegne seg nødvendig handlingskompetanse innen sentrale områder av sykepleieryrket. Helsetilsynet finner derfor at forslag om reduksjon eller endringer i innholdet av praksisstudiene bør være faglig begrunnet.

Helsetilsynet anser at Høgskolenes vurdering av studentenes skikkethet til yrket jf. Høgskolelovens § 42 b for en stor del må skje i tilknytning til praksisstudier. En forutsetning dette er at praksisstudiene har en viss varighet og kontinuitet.

Forslaget om å fjerne kravet til om 4 ukers obligatorisk praksisstudier i første studieår.

Helsetilsynet vil bemerke at praksisstudier i første studieår bidrar til å sikre at studentene tidlig får innsikt i sykepleieryrket. Dette vurderes som viktig både i forhold til at studentene tidlig tilegner seg praksiserfaringer, noe som gir et bedre grunnlag for teoretisk forståelse senere i studiet, og for at studentene tidlig i studiet kan vurdere egen egnethet for yrket. Gjennom praksisstudier første studieår vil høgskolene også kunne få indikasjoner på studentenes egnethet. Begge forhold vil etter Helsetilsynets oppfatning ha betydning for å redusere senere frafall fra studiet, noe som både ift. den enkelte student, men også i et samfunnsøkonomisk perspektiv må anses som lite ønskelig. Helsetilsynet vil i den sammenheng også vise til at man ved de medisinske fakulteter de senere år nettopp har innsett betydningen av at studentene får pasientkontakt tidlig i studiet.

Forslag om å fjerne kravet til at praksisstudier ved medisinsk og kirurgisk sengepost hver for seg skal ha et omfang på minst 6 uker.

Helsetilsynet vil for det første bemerke at vi savner en drøfting av de faglige konsekvenser å frafalle kravet om minst 6 ukers praksisstudier ved både kirurgisk- og medisinske sengeposter.

Helsetilsynet vil videre bemerke at praksis ved hhv. medisinske og kirurgiske sengeposter anses som svært viktige bidrag for å gi sykepleierstudenter nødvendig handlingskompetanse innen sentrale sykepleiefaglige problemområder. Særlig gjelder dette oppfølging av pasienter med akutt sykdom og skader og pasienter med sammensatte helseproblemer. Helsetilsynet kan vanskelig se at studentene kan tilegne seg slik kompetanse fra teoretiske studier eller øvrige deler av praksisstudiene.

Praksisstudier må også ha en viss varighet og kontinuitet for at høgskolene skal kunne foreta en kvalifisert vurdering av studentenes faglige kvalifikasjoner og skikkethet.

Helsetilsynet vil derfor argumentere for at dagens krav til minst 6 ukers praksisstudier ved både kirurgisk- og medisinske sengeposter bør opprettholdes.

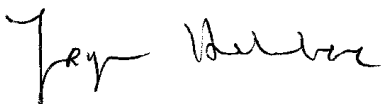
Forholdet til gjeldende EU/EØS sektordirektiv

Helsetilsynet anser det som en forutsetning at forslaget til rammeplan for sykepleierutdanningen er i tråd med de krav som følger av gjeldende EU/EØS sektordirektiv for sykepleiere (77/453/EØF og 77/452/EØF). Vi kan imidlertid ikke se at de foreslåtte endringene er vurdert opp mot disse kravene.

Konklusjon:

- Helsetilsynet finner det uheldig at man fjerner kravet til praksisstudier første studieår.
- Helsetilsynet går inn for at dagens krav til minst 6 ukers praksisstudier ved både kirurgisk- og medisinske sengeposter bør opprettholdes.
- Helsetilsynet etterlyser en drøfting av hvorvidt de foreslåtte endringene er vurdert opp mot de krav til praksisstudier som følger av EU/EØS sektordirektiv for sykepleiere.

Med hilsen

Jørgen Holmboe e.f.
avdelingsdirektør

Bjørn Jamtli
rådgiver

Kopi:
Helsedepartementet
Sosial- og helsedirektoratet
Statens autorisasjonskontor for helsepersonell

Saksbehandler: Bjørn Jamtli, tlf.: 21 52 99 39

HELSETILSYNET
tilsyn med sosial og helse

STATENS HELSETILSYN
ARKIV

KOPI

Universitets- og høyskolerådet
Pilestredet 46 b

0167 OSLO

STATENS HELSETILSYN

2003 / 316 - 2

DERES REF: / YOUR REF:
02/118-48

VÅR REF: / OUR REF:
2003/316 I BJA/-

DATO: / DATE:
30. mai 2003

Revisjon av rammeplaner for helsefagutdanninger - hørings svar

Det vises til høringsbrev av 10. mars 2003 vedrørende revisjon av rammeplaner for sykepleier-, ergoterapeut-, vernepleie-, radiograf-, fysioterapi- og bioingeniørutdanningen.

Statens helsetilsyn vil innledningsvis påpeke at omorganisering av den sentrale helseforvaltningen har medført at Sosial- og helsedirektoratet pr. 1. januar 2002 har ansvar for fagområdet utdanning og autorisasjon av helsepersonell. Helsetilsynet vil fra samme dato uttale seg på bakgrunn av våre erfaringer fra tilsyn med helsepersonell og helsetjenester. Helsetilsynet har følgende merknader til høringsforslaget:

Behovet for rammeplaner

Helsetilsynet finner at rammeplaner er et sentralt virkemiddel for å oppnå en nasjonal standard på yrkesutøverne og et styringsverktøy for å kunne møte fremtidige utfordringer helse- og sosialtjenesten. Helsetilsynet støtter derfor Universitets- og høyskolerådets vurdering av at ordningen med rammeplaner for helse- og sosialfagsutdanningene videreføres. For at rammeplanene skal ivareta ovennevnte funksjoner ser vi det som viktig at planene blir gjenstand for jevnlig evalueringer og revisjoner.

Merknader til de ulike kapitlene i rammeplanene:

Generell felles del av rammeplaner for helse- og sosialfag:

Ingen merknader.

Innledningene:

Helsepersonelloven oppstiller krav til helsepersonellens yrkesutøvelse og regulerer også autorisasjonsordningen for helsepersonell i Norge. Flere av rammeplanene mangler henvisning til helsepersonelloven.

Formålet med utdanningen:

Kapitlet fremstår med svært ulik detaljeringsgrad. Innholdsmessig synes det å være en tendens til sammenblanding med innholdet i kapitlet om mål med utdanningen.

I den grad det her henvises til at utdanningen skal gi kompetanse som kvalifiserer til autorisasjon som helsepersonell, bør det også henvises til bestemmelsene i helsepersonelloven hvor vilkårene for autorisasjon fremgår.

Mål med utdanningen:

Helsetilsynet legger til grunn at utdanningene har ansvar for å bidra til at helsepersonell blir satt i stand til å utøve sin virksomhet i tråd med gjeldende rettslige rammer. Helsetilsynet finner ikke at dette hensyn i tilstrekkelig grad er ivaretatt i de målformuleringer som er foreslått i rammeplanene. Konkret vil vi påpeke følgende:

Helsetilsynet savner målformuleringer som viser til de forsvarlighetsvurderinger som fremkommer i helsepersonellovens bestemmelser om helsepersonellets virksomhet. Det vises særlig til § 4 i helsepersonelloven med tilhørende merknader.

Helsetilsynet savner også målformuleringer som viser til øvrige deler av helselovgivningen, dvs. lover og forskrifter som regulerer helsepersonellets virksomhet.

En av de mest sentrale virksomhetsområdene for Statens helsetilsyn er å føre tilsyn med helsepersonell, og fatte vedtak etter helsepersonellovens bestemmelser om administrative reaksjoner. Overfor høgskoleutdannet helsepersonell har Helsetilsynet erfaring for at det særlig reises tilsynssak og gis administrative reaksjoner som følge av:

- Feilmedisinering
- Tyveri og misbruk av vanedannende legemidler
- Seksuelt misbruk av pasienter

Etter Helsetilsynets oppfatning er det viktig at man også under utdanningen har oppmerksomhet rettet mot disse områdene. Vi mener derfor at dette også bør fremgå i rammeplanene.

Innholdet i utdanningen, organisering og praksis:

Av arbeidsgruppens mandat følger det at man skal utarbeide forenklete rammeplaner ved å redusere detaljeringsnivået og omfanget i de eksisterende rammeplanene. Det er samtidig anført at arbeidsgruppen ikke skal fremme forslag som endrer innholdet i utdanningen.

Av arbeidsgruppens forslag til rammeplan for sykepleier-utdanningen følger det at kravet til praksisstudier i første studieår er tatt ut. Videre at Høgskolene skal gis anledning til å redusere veiledet praksis med inntil 8 uker og at praksisstudier i sykehus kan begrenses til enten kirurgisk eller medisinsk praksis. Tidligere kompetansekrav innen forebyggende helsearbeid, svangerskap og fødsel synes også å være tatt ut av rammeplanen.

Helsetilsynet vurderer at disse forslagene må anses som omfattende endringer av kravene til praksisstudier for sykepleierstudenter. Endringene vurderes å endre og

redusere studentenes forutsetninger for å kunne arbeide i alle ledd av helsetjenesten slik det fremgår av rammeplanens formulering av formålet med utdanningen.

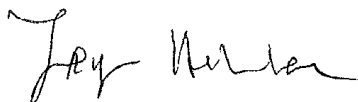
Sintef-rapporten *På dypt vann – om nyutdannede sykepleieres kompetanse i møte med en somatisk sengepost* konkluderer med at det er et stort gap mellom forventet kompetanse og reell kompetanse hos nyutdannede sykepleiere. Lignende funn er fremkommet i hovedfagarbeider ved Institutt for sykepleievitenskap.

Sykepleie som fag og yrkesutøvelse kan ikke læres isolert fra der yrket utøves, men krever et nært samspill mellom utdanningsinstitusjonene og praksisfeltet. Praksisundervisningen i sykepleierutdanningen utgjør derfor en viktig del av den totale utdanningen. Strukturering av praksisundervisningen med hensyn til faglig innhold og veiledning er således av avgjørende betydning for kvaliteten på utdanningen som helhet, og for nyutdannede sykepleieres handlingskompetanse. Helsetilsynet vil på denne bakgrunn uttrykke sin bekymring for de foreslåtte omfattende endringer i kravene til praksisstudier.

Eksamèn/vurdering:

Helsetilsynet finner at høgskolenes skikkethetsvurderinger jf. § 42 i lov om universiteter og høgskoler, samt foreliggende forslag til forskrift om skikkethetsvurdering i lærer-, helse- og sosialfagutdanninger i høgre utdanning bør inntas i dette kapitlet.

Med hilsen

Jørgen Holmboe e.f.
avdelingsdirektør

Bjørn Jamtli
rådgiver

Kopi:
Helsedepartementet
Sosial- og helsedirektoratet

Saksbehandler: Bjørn Jamtli, tlf.: 22 24 89 60